

Національний університет
водного господарства
та природокористування

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

07-03-174

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з навчальної дисципліни

**«Соціальна та екологічна безпека життєдіяльності
навчального закладу»**

**«SOCIAL AND ECOLOGICAL SAFETY OF THE LIFE
OF AN EDUCATIONAL INSTITUTION»**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої
освіти, денної та заочної форми навчання,
спеціальності 073 «Менеджмент»,
спеціалізації «Управління навчальним закладом»

Рекомендовано науково-методичною
комісією зі спеціальності
073 «Менеджмент» спеціалізації
«Управління навчальним закладом»
Протокол № 05 від «23» січня 2019 р.

Рівне – 2019

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Методичні рекомендації та тематика самостійної роботи з навчальної дисципліни «Соціальна та екологічна безпека життєдіяльності навчального закладу» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, денної та заочної форми навчання, спеціальності 073 «Менеджмент», спеціалізації «Управління навчальним закладом» / Шевчук Т.Є. – Рівне : НУВГП, 2019. – 19 с.

Укладач: Шевчук Т.Є., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри суспільних дисциплін

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Відповідальний за випуск : Олексін Ю. П., доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри суспільних дисциплін

© Шевчук Т. Є., 2019

© НУВГП, 2019

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Рекомендації для виконання самостійної роботи та підготовки семінарських занять	4
2. Методичні вказівки для виконання індивідуальної роботи та написання рефератів	5
3. Варіанти індивідуальних навчально-дослідних робіт	9
4. Теми для написання рефератів	12
5. Теми для творчої самостійної роботи	13
6. Питання для іспиту (заліку) з дисципліни «Соціальна та екологічна безпека життєдіяльності навчального закладу»	16
7. Рекомендована література	18

Вступ

Навчальна дисципліна фахової підготовки «Соціальна та екологічна безпека життєдіяльності навчального закладу» – це область наукових знань, яка вивчає небезпеки та засоби захисту від них людини в навчальних закладах в будь-яких умовах. Вона відноситься до категорії гуманітарно-технічних дисциплін.

Метою дисципліни «Соціальна та екологічна безпека життєдіяльності навчального закладу» є формування компетентності, здобувачів II (магістерського) рівня вищої освіти, у галузі соціально-екологічної безпеки навчального закладу та забезпечення цивільного захисту осіб, що там перебувають.

Завданням викладання дисципліни є:

1) формування знань щодо стану і чинників безпечного середовища навчального закладу і життєдіяльності людини в ньому;

2) засвоєння студентами знань та вмінь із забезпечення безпечної життєдіяльності навчального закладу, шляхом передбачення та запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, адекватного реагування на такі ситуації керівництва навчального закладу у разі їх виникнення та ефективного подолання їх наслідків.

Навчальний матеріал дисципліни «Соціальна та екологічна безпека життєдіяльності навчального закладу» розподілений на два навчальні модулі:

Модуль 1. Соціальна та екологічна безпека життєдіяльності навчального закладу.

Модуль 2. Забезпечення цивільного захисту осіб, що перебувають в навчальному закладі.

1. Рекомендації для виконання самостійної роботи та підготовки семінарських занять

Під час лекційних занять з предмету «Соціальна та екологічна безпека життєдіяльності навчального закладу» студенти отримують базові знання, які слугують актуалізації і розумінню проблемних питань. Ці знання закріплюються під час семінарських занять, які також спрямовані на формування умінь

і навичок застосовувати теоретичні знання для оптимізації наукової, виробничої та суспільно - корисної діяльності.

Програмою передбачено значну частину часу на самостійну роботу, підготовку до семінарських занять і контролю знань. Відповідно до наданих рекомендацій, здобувачі II (магістерського) рівня вищої освіти, самостійно підбирають літературні джерела та навчальні посібники, опрацьовують по них навчальний матеріал згідно з програмою курсу. Конспектування матеріалу, який опрацьовується, та виокремлення проблемних чи незрозумілих питань для їх подальшого розгляду та обговорення на семінарських заняттях та консультаціях заохочується, оскільки такий підхід сприяє кращому засвоєнню дисципліни..

Таким чином, самостійна робота має творче спрямування і є основним видом діяльності здобувачів II (магістерського) рівня вищої освіти, денної та заочної форм навчання яка, забезпечує формування нових знань, сприяє їх розумінню, використанню та накопиченню.

Засвоєння змісту навчального предмету має здійснюватися на систематичній основі. При цьому лекційні заняття виконують роль узагальнюючих і спрямовуючих, семінарські заняття та підготовка самостійно індивідуальної навчально-дослідної роботи допомагають прояснити проблемні аспекти систематизувати й закріпити знання, але саме самостійна робота є тим видом діяльності, який забезпечує цілісне і повне засвоєння предмету.

2. Методичні вказівки для виконання індивідуальної навчально-дослідної роботи та написання рефератів

Індивідуальна навчально-дослідна робота призначена для перевірки ступеня засвоєння навчального матеріалу, передбаченого програмою дисципліни, і повинна допомогти студентам краще опанувати матеріал та успішно скласти екзамен (залік).

У процесі оцінки індивідуальної навчально-дослідної роботи враховуються знання теоретичного матеріалу, базових понять і положень дисципліни, уміння застосовувати їх на практиці, а

також уміння самостійно працювати із літературними джерелами.

Індивідуальна навчально-дослідна робота з дисципліни «Соціальна та екологічна безпека життєдіяльності навчального закладу» виконується у формі реферативного огляду або у письмовому викладі теоретичних питань. Тема реферату або завдання для роботи вибирається студентом самостійно.

При підготовці та виконанні індивідуальних навчальних робіт студенти самостійно:

- Підбирають відповідно до теми (завдання) необхідну літературу (зокрема, підручники, монографії та інші оригінальні публікації), вивчають її;

- Обґрунтовують важливість і необхідність вибору теми (проблеми) для опрацювання, формулюють мету і завдання роботи (дослідження);

- Аналізують та узагальнюють вивчений матеріал, співставляючи розглянуті в літературних джерелах поняття, теорії та методичні підходи (з відповідними посиланнями на авторів);

- Поєднують виклад узагальненого матеріалу (при необхідності) з ілюстраціями та посиланнями на практичний досвід та власні спостереження;

- Формулюють висновки та вказують на теоретичне та практичне значення проблеми та підходів до її вирішення;

- Формулюють ключові положення для короткої презентації індивідуальної роботи в аудиторії;

- Грамотно оформляють роботу, подаючи план і перелік використаних літературних джерел.

Індивідуальна навчально-дослідна робота оформляється у зошиті або на аркушах паперу формату А-4. Робота подається написаною від руки або надрукованою на принтері. Всі аркуші повинні бути пронумеровані.

Структура індивідуальної навчальної роботи (реферату або проектної-пропозиції) включає: титульну сторінку, план (питання на які студент дає відповідь), перелік використаних літературних (інформаційних) джерел.

На титульному аркуші необхідно вказати:

- назву навчального закладу;
- прізвище, ім'я, по-батькові здобувача II (магістерського) рівня вищої освіти;
- номер групи, курс, спеціальність здобувача II (магістерського) рівня вищої освіти;
- дату виконання.

Індивідуальна навчально-дослідна робота повинна бути написана акуратно й розбірливо.

На останньому аркуші роботи має бути підпис здобувача II (магістерського) рівня вищої освіти, котрий виконав роботу, та вказана дата подання роботи.

Оцінка за індивідуальну навчально-дослідну роботу входить в підсумкову оцінку.

Реферат – це студентська наукова робота.

Тема реферату вибирається зі списку тем, запропонованих нижче. Здобувачі II (магістерського) рівня вищої освіти можуть запропонувати свою тему, обгрунтувавши причину її вибору. Після погодження теми можна приступати до підготовки реферату.

По своїй структурі реферат повинен містити наступні розділи: вступ; основна частина; висновки; список використаних джерел; додатки.

Вступ. Розділ повинен містити постановку проблеми в рамках вибраної теми, обгрунтування вибору теми і проблеми дослідження.

Основна частина (розбита на розділи чи підрозділи). Основна частина складається з одного чи двох-трьох розділів. Кожний розділ нумерується і має свою назву. У цій частині передбачено вивчення та виклад автором існуючих поглядів учених з обраної теми, самостійний аналіз опрацьованої літератури. Автор може запропонувати і свій варіант вирішення досліджуваної проблеми. Важливим у цій частині є посилання на авторів та цитування окремих положень. В цьому розділі повинна бути розкрита тема реферату. Для цього в параграфах розділу повинно бути відображено: короткий виклад основного змісту використаних при написанні реферату джерел і літератури, з обов'язковим використанням понятійного апарату;

опис і особисту оцінку автора реферату (аргументовану на основі матеріалу курсу і вивченої літератури) адекватності приведених в цих джерелах висновків.

Висновки відбивають підсумки виконаної роботи, у яких формулюються тези відповідно до завдань, визначених у вступі. Важливим є виклад власних узагальнень, що склалися на основі аналізу наукових праць з досліджуваної проблеми.

Список використаної літератури (Бібліографія). До списку включаються всі теоретичні та практичні джерела, подані в алфавітному порядку й оформлені з урахуванням усіх необхідних вимог (Додаток А).

У процесі роботи над рефератом здобувачі II (магістерського) рівня вищої освіти мають продемонструвати вміння аналізувати використану літературу, розкривати своє ставлення до прочитаного, робити обґрунтовані висновки на основі опрацювання теоретичних положень. Основну увагу необхідно звернути на характер викладення матеріалу, дотримання норм оформлення тексту, наукового стилю, якому властиві такі риси: логічність і послідовність, взаємозв'язок між частинами тексту, точність формулювань і визначень, системність у класифікації наукових понять, об'єктів дослідження

Зміст реферату оформляється відповідно до плану і включає перелік основних розділів: вступ, основна частина, висновки, література. Зміст має відповідати заголовкам у тексті роботи. Усі заголовки в тексті роботи рекомендується виділити шрифтом, відмінним від шрифту основного тексту.

Текст реферату доцільно розбивати на абзаци. Виділення абзаців, тобто тісно пов'язаних між собою й об'єднаних змістовно частин тексту, сприятиме кращому сприйняттю роботи.

До переліку літератури рекомендується включати усі використані інформаційні джерела (публікації в спеціалізованих виданнях і засобах масової інформації, звіти про науково-дослідні роботи, монографії, статті тощо). Перелік використаних джерел розміщують або в алфавітному порядку або ж у порядку їх цитування в роботі. В тексті роботи посилання на конкретне джерело здійснюють за його номером, розміщеним у квадратних

джерелах, наприклад: [24, с. 13].

3. Варіанти індивідуальних навчальних робіт

В.1.

1. Характеристика складових соціальної системи.
2. Характеристика складових екологічної системи.

В.2.

1. Стійкий екологічно безпечний розвиток як стратегія гарантування безпеки в соціумі.
2. Характеристика безпеки життєдіяльності населення.

В.3.

1. Складові безпеки життєдіяльності населення в Україні.
2. Рівні системи безпеки життєдіяльності населення.

В.4.

1. Міжнародні програми безпеки життєдіяльності населення.
2. Закон України "Про національну безпеку України".

В.5.

1. Класифікація ризиків.
2. Ризик в соціальних системах.

В.6.

1. Ризик в екологічних системах.
2. Законодавчо-нормативна база про ризики в суспільстві.

В.7.

1. Джерела небезпек в організації.
2. Потенційні небезпеки зовнішнього і внутрішнього середовища організації.

В.8.

1. Небезпеки зовнішнього середовища організації.
2. Небезпеки внутрішнього середовища організації.

В.9.

1. Цивільний захист як система.
2. Законодавчо-нормативна база цивільного захисту населення.

В.10.

1. Характеристика типів надзвичайних ситуацій в соціальній та екологічній системах.
2. Класифікація надзвичайних ситуацій в соціальному середовищі та їх характеристика.

В.11.

1. Класифікація надзвичайних ситуацій в екологічному середовищі та їх характеристика.
2. Заходи запобігання виникненню надзвичайних ситуацій.

В.12.

1. Планування превентивних заходів щодо надзвичайних ситуацій в соціальній сфері.
2. Планування превентивних заходів щодо надзвичайних ситуацій в екологічній сфері.

В.13.

1. Управління ризиком.
2. Складові управління ризиком в соціальній системі.

В.14.

1. Складові управління ризиком в екологічній системі.
2. Характеристика надзвичайної ситуації.

В.15.

1. Система інформування та оповіщення при надзвичайних ситуаціях.
2. Заходи запобігання виникненню небезпечних ситуацій в соціальній сфері.

В.16.

1. Заходи запобігання виникненню небезпечних ситуацій у природі.
2. Глобальні екологічні проблеми.

В.17.

1. Локальні та регіональні екологічні проблеми в Україні.
2. Соціальний захист в Україні як система.

В.18.

1. Соціальні інститути в Україні.
2. Соціальні функції держави.

В.19.

1. Соціальна робота в Україні.
2. Індивідуальний захист населення як система організаційних заходів.

В.20.

1. Засоби індивідуального захисту населення в соціумі.
2. Засоби індивідуального захисту населення при

надзвичайних ситуаціях у природі.

V.21.

1. Засоби індивідуального захисту під час виробничої діяльності.

2. Евакуація персоналу при надзвичайних ситуаціях на виробництві.

V.22.

1. Охорона праці як система.

2. Організація ефективної та безпечної праці.

V.23.

1. Безпека праці.

2. Гігієна праці.

V.24.

1. Фізіологія праці.

2. Психологія праці.

V.25.

1. Психологічні особливості роботи менеджера.

2. Особливості професійної діяльності при потенційній небезпеці в природі.

V.25.

1. Соціально-психологічні фактори забезпечення фахової дієздатності.

2. Індивідуально-психологічні особливості професійної діяльності при потенційних небезпеках в соціумі.

V.26.

1. Індивідуально-психологічні особливості професійної діяльності при потенційних небезпеках в природі.

2. Індивідуально-психологічні особливості професійної діяльності при потенційних небезпеках у трудовому колективі.

V.27.

1. Методи та методики кількісної оцінки екологічних та соціальних наслідків випадків та інцидентів.

2. Прямі та непрямі оцінки шкоди для людей та довкілля.

V.28.

1. Системи централізованого та локального оповіщення населення.

2. Основні заходи захисту населення та територій у надзвичайних ситуаціях.

4. Теми для написання рефератів.

1. Міжнародні програми безпеки життєдіяльності.
2. Закон України «Про національну безпеку України» і безпека навчальних закладів.
3. Закон України «Про цивільну оборону України». Основні завдання цивільної оборони в навчальних закладах.
4. Єдина державна система запобігання і реагування на надзвичайні ситуації в Україні.
5. Сили цивільної оборони.
6. Постійно діючі комісії з питань безпеки та надзвичайних ситуацій в Україні і навчальні заклади.
7. Оцінка обстановки навчальних закладів у надзвичайних ситуаціях.
8. Захист навчальних закладів і їх територій від надзвичайних ситуацій.
9. Захист споруди навчального закладу.
10. Засоби індивідуального захисту у навчальному закладі.
11. Система інформування і оповіщення навчальних закладів при надзвичайних ситуаціях.
12. Цивільний захист як система у навчальних закладах.
13. Законодавчо-нормативна база цивільного захисту навчальних закладів.
14. Характеристика типів надзвичайних ситуацій в соціальній та екологічній системах навчальних закладів.
15. Планування превентивних заходів щодо надзвичайних ситуацій в соціальній сфері навчального закладу.
16. Планування превентивних заходів щодо надзвичайних ситуацій в екологічній сфері навчального закладу.
17. Екологічні проблеми у навчальному закладі.
18. Локальні та регіональні екологічні проблеми в Україні та їх вплив на діяльність навчальних закладів.
19. Індивідуальний захист у навчальному закладі як система організаційних заходів.
20. Засоби індивідуального захисту в навчальних закладах та

в соціумі.

21. Засоби індивідуального захисту навчального закладу при надзвичайних ситуаціях у природі.

22. Засоби індивідуального захисту під час навчальної діяльності.

23. Евакуація персоналу при надзвичайних ситуаціях в навчальних закладах.

24. Особливості професійної діяльності при потенційній небезпеці в соціумі та в навчальних закладах.

25. Невідкладна допомога при нещасних випадках.

5. Теми для творчої самостійної роботи

1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності навчального закладу.

В даній темі можуть бути розкриті питання історії БЖД навчального закладу, філософії безпеки, висвітлена роль видатних вчених у розвитку безпеки людини, подана система основних понять безпеки, зв'язок з іншими науками. Досліджуються питання сенсу людського життя, що є базою для визначення основних критеріїв безпеки людини. Висвітлюються шляхи оптимізації рівня безпеки навчального закладу.

2. Сприйняття зовнішнього світу та безпека людини в навчальних закладах.

При написанні теми можна висвітлити питання чутливості людини до зовнішніх подразників, межі чутливості, феномени людської чутливості, необхідні технічні засоби, що забезпечують реєстрацію навколишньої реальності, фізіологічні та психологічні реакції організму на зовнішні подразники.

3. Фізіологічна надійність людини.

Досліджується роль природних та набутих захисних систем людського організму, резерви організму, швидкість реакції біоритми людського організму тощо.

4. Психологія людини та її безпека в навчальних закладах.

Приводиться інформація про вплив темпераменту, емоційні станів людини на її безпеку, досліджується вплив психології людини на її фізіологічну стійкість до небезпечних факторів.

5. Культура здоров'я людини.

Досліджуються причини виникнення нового наукового

напряму – валеології; висвітлюється важливість здоров'я для людини, фізичний, психічний, соціальний та духовний аспекти здоров'я, наводяться дані ризику захворюваності, смертності, очікуваної тривалості життя, дані про поширення шкідливих звичок тощо. Аналізуються оздоровчі системи фізичних вправ, дієти, родинно-шлюбні взаємини, аутогенне

6. Навколишнє середовище.

Викладаються думки видатних вчених про взаємозалежність суспільства, природи та техніки. Вчення В. І. Вернадського про ноосферу. Приводяться дані про параметри навколишнього середовища, в т. ч. прийнятні для людини, наводиться інтенсивність небезпечних чинників навколишнього середовища та їх вплив на людину (магнітне, електричне, електромагнітне поля, радіохвилі, інфрачервоне, ультрафіолетове, рентгенівське, у-випромінювання, шум, електричний струм, хімічні, термічні, біологічні фактори в т. ч. отруйні представники флори і фауни тощо). Досліджується вплив розвитку цивілізації на рівень безпеки людини.

7. Забезпечення особистої безпеки від злочинних посягань.

Наводяться дані рівня злочинності, видів злочинів, причин злочинів, економічних збитків від злочинів. Досліджуються шляхи подолання злочинності. Подаються рекомендації для особистого захисту та захисту особистої та колективної власності.

8. Тероризм і безпека навчальних закладів.

Наводяться дані про наслідки діяльності терористичних організацій, в тому числі людські жертви, економічні збитки, соціальні збитки тощо. Досліджуються шляхи подолання тероризму.

9. Виживання людини в екстремальних ситуаціях.

Наводяться дані про випадки виживання людей у екстремальних ситуаціях, в дикій природі, фактори, що необхідно забезпечити для виживання. Досліджуються умови різних природно-кліматичних зон, умови, що складаються після аварій, катастроф, екологічного забруднення, катаклізмів тощо.

10. Міжнародні правові акти з питань безпеки життєдіяльності, міжнародні організації, що займаються

безпекою.

Внесок ООН та інших міжнародних організацій у підвищення рівня безпеки людини. Державні та міжнародні законодавчі та нормативні акти з охорони здоров'я, охорони праці, цивільної оборони, рівня ризику та загальних питань безпеки. Декларація прав людини. Участь України в міжнародному співробітництві в галузі безпеки життєдіяльності.

11. Правова основа безпеки життєдіяльності людини.

Законодавчі та нормативні акти України, що регламентують питання безпеки життєдіяльності людини, охорони праці, цивільної оборони, екологічної безпеки тощо. Нормування та стандартизація в безпеці життєдіяльності.

12. Природні надзвичайні ситуації.

Метеорологічні, тектонічні, топологічні космічні та біологічні надзвичайні ситуації. Подається статистика надзвичайних ситуацій за видами, їх економічні, соціальні наслідки. Досліджуються причини виникнення, моделі розвитку, методи попередження та захисту від надзвичайних ситуацій. Найбільші аварії та катастрофи на Землі.

13. Соціальні надзвичайні ситуації

Статистика соціальних надзвичайних ситуацій, причини їх виникнення та наслідки. Війни, революції міжнаціональні конфлікти в історії людства. Заходи безпеки в умовах надзвичайних ситуацій соціального характеру.

14. Техногенні надзвичайні ситуації

Техногенні надзвичайні ситуації та їх наслідки. Найбільші техногенні катастрофи. Аналіз економічних наслідків аварій та катастроф. Катастрофи з викидом радіоактивних чи сильнодіючих отруйних речовин.

15. Методика оцінки надзвичайних ситуацій.

Досліджується традиційна методика оцінки радіаційної, хімічної, біологічної обстановки. Досліджуються моделі оцінки природних, соціальних та техногенних надзвичайних ситуацій. Особливий акцент робиться на розрахунок резерву часу для прийняття рішень під час надзвичайних ситуацій. Наводяться технічні засоби контролю обстановки.

16. *Захист населення від наслідків надзвичайних ситуацій.*

Організація та проведення рятувальних та невідкладних аварійних робіт. Організація евакуаційних заходів. Індивідуальні засоби захисту, їх застосування в умовах надзвичайних ситуацій. Організація захисту продовольчих та непродовольчих товарів в умовах надзвичайних ситуацій. Організація пересувних пунктів життєзабезпечення в умовах надзвичайних ситуацій.

17. *Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій.*

Наводяться статистичні дані економічних збитків внаслідок надзвичайних ситуацій. Досліджується організація ліквідації наслідків природних (повені, урагани, землетруси тощо), техногенних (радіоактивного, хімічного, бактеріологічного' враження) та соціальних надзвичайних ситуацій. Обеззаражування продовольчих і непродовольчих товарів та спеціальна обробка людей і техніки в умовах надзвичайних ситуацій.

18. *Інформаційний огляд.*

Виконується огляд з питань безпеки життєдіяльності періодичної преси, в т. ч. спеціалізованих видань, нових підручників, посібників, сайтів в Internet тощо.

6. Питання до іспиту (заліку) з дисципліни «Соціальна та екологічна безпека життєдіяльності навчального закладу»

1. Мета і завдання дисципліни «соціальна та екологічна безпека життєдіяльності навчального закладу».

2. Цивільна оборона України, її завдання структура і функції.

3. Концепція захисту населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного та природного походження.

4. Основні заходи і засоби захисту населення і територій під час аварій, катастроф, стихійних лих і застосування засобів ураження. Інформування та оповіщення. інженерний захист, медичний захист, біологічний захист, радіаційний і хімічний захист.

5. Захисні споруди: сховища, протирадіаційні укриття, найпростіші укриття.

6. Укриття населення в захисних спорудах.

7. Індивідуальні засоби захисту: фільтруючі, ізолюючі і промислові протигази, респіратори, їхнє використання для захисту від отруйних і хімічно небезпечних речовин, від радіоактивних речовин і бактеріальних засобів ураження.

8. Засоби захисту шкіри. Використання медичних і найпростіших засобів індивідуального захисту.

9. Евакуаційні заходи. Організація і планування евакуаційних заходів у випадку аварій, катастроф, стихійного лиха і воєнної обстановки.

10. Навчання з питань захисту населення і територій. Методичне забезпечення проведення занять з різними категоріями населення.

11. Планування заходів цивільної оборони та фінансово-матеріальне забезпечення необхідне для захисту об'єкта. Персоналу, населення і довкілля згідно плану заходів та чинних нормативів.

12. Структура і зміст плану цивільної оборони об'єкта на мирний і воєнний часи.

13. Основні поняття і визначення у безпеці життєдіяльності.

14. Поняття соціальної та екологічної безпеки.

15. Джерела і фактори небезпеки, їх класифікація.

16. Біологічні і соціальні характеристики людини.

17. Психофізіологічні особливості людини.

18. Поняття якості життя.

19. Соціальні та екологічні фактори загроз.

20. Національна політика в галузі забезпечення екологічної безпеки.

21. Критерії екологічної безпеки.

22. Державна система екологічної безпеки.

23. Оцінка екологічних ситуацій. Поняття ризику.

24. Поняття припустимого ризику. Фактори екологічного ризику.

25. Методологія оцінки ризику. Управління ризиками.

26. Поняття про небезпеки, що спричиняють надзвичайні ситуації.

27. Аварії та катастрофи.

28. Надзвичайні ситуації техногенного, природного,

соціально-політичного, і воєнного характеру.

29. Особливості виникнення, перебігу і наслідків соціально-політичних надзвичайних ситуацій.

30. Класифікація надзвичайних ситуацій природного характеру.

31. Класифікація та характеристики надзвичайних ситуацій антропогенного характеру.

32. Захист населення і територій від надзвичайних природних і техногенних ситуацій.

33. Державна система регулювання на надзвичайні ситуації: правові основи, інституційні рамки, завдання, процедури взаємодії.

34. Система інформування населення та використання інформації для прийняття управлінських рішень.

35. Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій. Дії при виникненні надзвичайних ситуацій. Людина в умовах автономного існування.

7. Рекомендована література

1. Аберти Р., Эммонс М. Самоутверждающее поведение. Распрямись! Выскажись! Возрази! / Роберт Э. Алберти, Майкл Л.Эммонс / Пер. с англ. М. Горшкова. СПб.: «Академический проект», 1998. 199 с.

2. Білявський Г. О., Падун М. М., Фурдуй Р. С. Основи загальної екології. К.: Либідь, 1993. 356 с.

3. Буравльов Є. П. Основи екологічної безпеки. К.: 2000. 240 с.

4. Галузеві нормативно-правові акти щодо вимог безпеки до виробничого обладнання, технологічних процесів, безпечної організації виконання робіт.

5. Гринберг Дж. Управление стрессом / Дж. Гринберг. 7-е изд. СПб.: Питер. 2014. 496 с. : ил. (Серия «Мастера психологии»).

6. Желібо Є. П., Заверуха Н. М. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник/ За ред. Є. П. Желібо , 4-е вид. К.: Каравела, 2015. 344 с.

7. Качинский А. Б. Екологічна безпека України: системний

аналіз перспектив покращення. К. : НІДС, 2011. 321 с.

8. Методы решения экологических проблем . Под редакцией д.э.н. проф. Л. Г. Мельника. Сумы: ИТД «Университетская книга», 2001. 462 с.

9. Науковий вісник «Надзвичайні ситуації: попередження та ліквідація» http://edu-mns.org.ua/ukr/science/chipd/visnik_chipd

10. Науково-освітній портал навчальних закладів МНС України <http://edu-mns.org.ua/ukr/links/>

11. Палкевич Е. Я. Выживание в городе. Выживание на море. М.: Карвет, 1992. 321 с.

12. Петров Н. Н. Человек в чрезвычайных ситуациях: Учебное пособие. Челябинск: Юж. Урал. КН. Изд. 1995. 352 с.

13. Положення про розслідування та облік нещасних випадків. Варіант: Професійних захворювань і аварій на підприємствах. ДНАОП 0.00-4.03-98.

14. Русак О. Н., Малаян К. Р., Занько Н. Г. Безопасность жизнедеятельности. СПб.: Лань, 2013. 448 с.

15. Сайт МНС:
<http://www.mns.gov.ua/daily/showdailyairchive.php?p=1>

16. Типове положення про навчання з питань охорони праці ДНАОП 0.00-4.12-99.